

TIMERGALİYEV / RUSYA

Başkan

Joseph Casadevall,

Yargıçlar

Elisabet Fura-Sandstrom

Corneliu Birsan

Anatoly Kovler

Alvina Gyulumyan

Egbert Myjer

Ineta Ziemele

ve Bölüm Yazı İşleri Müdürü Santiago Quesada'nın katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 23 Eylül 2008 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Rusya Federasyonu aleyhine açılan davanın temelinde, Rus vatandaşı Firdavis Timergaliyev'in 5 Eylül 2002 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmenin¹ ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru (No. 40431/02) bulunmaktadır.
2. Başvuru sahibi, Moskova Uluslararası Koruma Merkezi avukatları K. Moskalenko ve O. Preobrazhenskaya tarafından temsil edilmiştir. Rusya Hükümeti ("Hükümet") ise kendi temsilcisi P. Laptev tarafından temsil edilmiştir.
3. Başvuran, bilhassa polis tarafından kötü muamele görmesi ve aleyhinde yürütülen ceza kovuşturması ve yargılamaların adil olmayışı hususlarından şikayet etmektedir.
4. Başvuru sahibinin şikayetleri, 17 Aralık 2004 tarihinde Hükümete bildirilmiş ve Sözleşmenin 29. maddesinin 3. fıkrası bağlamındaki şikayetin hukuki dayanağı ve kabul edilebilirliği mahkememizce incelemeye alınmıştır.
5. Hükümetin, şikayetin hukuki dayanakları ve davanın kabulünün birlikte incelenmesine karşı yaptığı itirazın reddine karar verilmiştir.

OLAYLAR

I.DAVANIN KOŞULLARI

6. Başvuru sahibi 1968 doğumlu olup Sverdlovskiy Bölge Hapishanesi'nde ikamet etmektedir.

¹ Adı geçen bu sözleşme, yaygın olarak "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" olarak da kullanılmaktadır. Metin boyunca "Sözleşme" olarak anılacaktır.

- A. Başvuranın tutuklanması ve işkence iddiası
7. 11 Mayıs 2001 tarihi geç vakitte, başvuran, annesinin apartman dairesini ateşe verdiği gerekçesiyle suç mahallinde polis tarafından gözaltına alınmış, annesi söz konusu yangında ölmüş ve M. adında diğer bir kişi ise ağır şekilde yaralanmıştır. Başvuran, Sverdlovskiy Bölgesine bağlı Dinas Köyü polis birimine (karakoluna) götürülmüştür.
 8. Başvuru sahibi, polis karakolunda bir polis memuru tarafından göğsünden iki kez tekmelendiği iddiasındadır.
 9. 12 Mayıs 2001 tarihinde, başvuran, doktor muayenesinden geçirilmiş, kafasında çürükler olduğu tespit edilmiştir. Başvuran göğsünde de acı olduğunu belirtmesine rağmen muayene isteğinin sonuçsuz bırakıldığını ifade etmektedir.
 10. Doktor muayenesinden sonra, başvuran, Pervouralsk Emniyet Müdürlüğü'ne sevk edilmiş, kendi ifadesine göre burada iki polis tarafından bacakları, böbrekleri, göğsü ve kaburgalarından darp edilmek suretiyle işkenceye tabi tutulmuştur.
 11. Aynı gün, dedektif tarafından sorgulanmış, kundaklama olayıyla hiçbir bağlantısı olmadığını, hatta bizzat kendisinin üç yabancı tarafından darp edilip, yangının da bu şahıslarca çıkarıldığını ifadesinde belirtmiştir. Bilahare Pervouralsk nezaretine geçici olarak konulmuştur.
 12. 15 Mayıs 2001 de adli yardım yoluyla Av. L başvurana vekili olarak atanmıştır. Kendisi soruşturmayı yürüten dedektif ve vekili Av. L'den muayene olmasını sağlamaları talebinde bulunmuş, ancak bu talebi dedektif tarafından reddedilmiştir.
 13. 16 Mayıs 2001'de Yekaterinburg 1 No'lu Gözaltı Merkezine götürülmüş, ancak sağlık raporu olmadığı gerekçesiyle buraya kabul edilmemiştir. Bunun üzerine Pervouralsk'a geri götürülmüştür.
 14. 18 Mayıs 2001 de tekrar Yekaterinburg 1 No'lu Gözaltı Merkezi'ne götürülmüş ancak ikinci kere sağlık raporu olmadığı için geri çevrilmiştir. Pervouralsk'a döndüğünde doktor muayenesinden geçirilmiş ve göğsünde yaralanma (darbe) olduğu tespit edilmiştir. Aynı gün göğüs filmi çekilmiştir. 18 Kasım 2004'te çekilen tüm filmler, göğüs filmi de dahil olmak üzere hastane personeline yok edilmiş, 16 Şubat 2005'te 1 No'lu Pervouralsk Hastanesi baş hekimi tarafından, çekilen röntgen filmi neticesinde davalının göğsünde herhangi bir yaralanma olmadığına ilişkin rapor düzenlenmiştir.
 15. 21 Mayıs 2001'de davalı başvuru sahibi Yekaterinburg 1 No'lu Tutukevine Kabul edilmiş ve görevli doktorca yapılan muayenede alnında iki, göğsünde ise bir yara (darp) izi olduğu tespit edilmiş, doktor tarafından sorulduğunda, başvuru sahibi bu yaraların tutukevi dışında vuku bulduğunu ifade etmiş, şikayetçi olmamış ve soruşturmaya gerek olmadığına dair ifade verip imzalamıştır.

B. Kötü muamele İddiasının İncelenmesi

16. 27 Haziran 2001'de başvuran savcılığa işkence iddiasıyla şikayette bulunmuştur.
17. 2 Haziran 2001'de Pervouralsk ili savcısı kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvuru sahibinin tutuklanması ve sorgulanmasına dair belgeleri inceleyen savcı, başvuranın başındaki yaralanmanın polisin olay yerine gelmesinden önce oluştuğuna kanaat getirmiştir. Başvuranın kendisi, polisteki sorgulamasında yaralanmanın tutuklanmadan önce olduğunu ikrar etmiştir. Bundan yola çıkarak savcı, işkenceye dair bir bulgu olmadığına hükmetmiştir.
18. Başvuruyu takip eden süreçte, Ocak 2005 te Sverdlovskiy Adli Araştırma müfettişliği tarafından inceleme yapılmış, 26 Haziran 2005 tarihinde inceleme nihayetlenmiş, neticede başvuranın kendi ifadesi ile tutuklanmadan önce konuya müdahil olmayan kişilerce darp edildiğinin sabit olduğu sonucuna varılmıştır. Bu kimselerin yangını görüp sönmek için gelen başvuru sahibinin komşuları olduğu anlaşılmıştır. Verdikleri ifadelerde başvuru sahibinin annesini yangından kurtarmaya çalıştıklarını ancak başvuranın kendilerini engellediği ve hatta balta ile onlara saldırdığını belirtmişlerdir. Yine komşuların ifadesine göre çıkan arbedede başvuran yaralanmıştır.

C. Yargılanma

19. Dava görüşülmek üzere Sverdlovskiy Bölge Mahkemesine sevk edilmiş, Av. R adli yardım yoluyla başvuru sahibine vekil tayin edilmiştir.
20. Başvuru sahibi, başvurusunda 21 Kasım 2001'de mahkemeden kendisine işitme cihazı temin edilmesini ve vekili ile görüşürülmesini talep ettiğini ancak hiçbir cevap alamadığını belirtmiştir. Hükümet ise böyle bir talebin olmadığını iddia etmektedir.
21. 5 Aralık 2001'de Sverdlovskiy Bölge Mahkemesi, ilk duruşmada başvuru sahibinin, vücut bütünlüğüne zarar verme ve başkasının malına kastetme yoluyla ölüme sebep olmaktan, daha önceki sabika kaydını da dikkate alarak, 18 yıl ağırlaştırılmış hapsine hüküm vermiştir.
22. Aralık 2001'de başvuru sahibi kararı tanık ifadelerinin doğru olmadığı ve cezasında indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplerini ileri sürerek temyiz talebinde bulunmuştur. 14 Ocak 2002'de temyiz duruşmasında şahsen bulunmayı talep etmiştir.
23. 26 Şubat 2002'de Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi, başvuru sahibinin duruşmalarda bulunmasına ara karar ile hükmetmiştir.
24. 5 Nisan 2002'de başvuru sahibi, Yüksek Mahkemeden kendisine vekil tayin edilmesini talep etmiştir.
25. 22 Nisan 2002'de başvuran, 2 No'lu ekteki dilekçesiyle yargılamada usul aykırılıkları olduğunu ve avukatlar L. ve R. tarafından hakkıyla savunmasının yapılmadığını, talep ve başvurularının bu vekillerce desteklenmediğini belirtmiştir. Ayrıca, mahkemenin işitme cihazı talebini reddettiğini ve Avukat R.'nin bu noktada kendisine yardım konusunda etkin olamadığını ileri sürmüştür. Başvuran, ayrıca tutuklanma esnasında kötü muameleye maruz kaldığını ve 21 Mayıs 2001 tarihli sağlık raporu ve röntgen filminin dosyadan çıkarıldığını iddia etmiştir. Son olarak, temyiz

mahkemesinden Moskova 10 No'lu barosu, Uluslararası Koruma Merkezi ve İnsan Hakları Derneği'nden temyiz duruşması için avukat temin edilmesini talep etmiştir.

26. 29 Nisan 2002'de ek 3 dilekçesi ile özellikle mahkeme önünde yasal vekil tarafından temsil edilmeyi talep etmiş, neden olarak da hukuki eğitiminin olmadığını ve ağır derecede işitme kaybının olmasını göstermiştir.
27. 13 Mayıs 2002'de Rusya Federasyonu Yüksek Mahkeme 1 No'lu Pervouralsk Barosu, 10 No'lu Moskova Barosu, ve Uluslararası İnsan Hakları Koruma Merkezine telgraf çekerek başvuranın duruşmasının 27 Mayıs 2002 saat sabah 10:00'da olacağını bildirmiş, katılımın zorunlu olmadığını belirtmiştir.
28. 27 Mayıs 2002 tarihinde Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi temyiz konusu davanın duruşmasını yapmış ve 5 Aralık 2001'de kararı hükme bağlamıştır. Başvuru sahibi duruşmada olmasına rağmen kendisine hukuki temsilci sağlanmamıştır. Hükümde başvurana işitme cihazı sağlanması konusundan hiç bahsedilmemiştir. Başvuranın savunma hakkına ilişkin ise "Dava dosyasının incelenmesinde başvuru sahibinin hazırlık aşamasında Avukat L., duruşma esnasında ise Avukat R tarafından temsil edildiği ve bu temsile kendisi tarafından itiraz edilmediği belirtilmiş, dolayısıyla davalının savunma hakkının kısıtlanması yönünden herhangi bir aksaklığın olmadığı, bu nedenle de temyiz aşamasında hukuki temsil hakkının engellendiği gerekçesiyle talepte bulunamayacağı hükmüne varılmıştır.
29. Başvuru sahibi, 29 Mayıs 2002'de Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi'ne temyiz mahkemesinin yasal vekil tayin etmemesi kararına itiraz etmiştir. 9 Ağustos 2002'de Yargıç Galiullin, itirazın hukuki dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle itirazı reddetmiştir.
30. 6 Haziran 2003 tarihinde, I-299 No'lu sağlık birimi doktoru tarafından başvurana çift taraflı kronik sensörinöral duyma bozukluğu (sinirsel sağırlık) raporu verilmiştir.

II. İLGİLİ YASAL KANUNLAR

31. Rusya Federasyonu Ceza Usul Hukuku (1 Temmuz 2002'ye kadar geçerli olan) soruşturma ve yargılama aşamasında şüpheliye, talep etmesi halinde, hukuki yardım verilmesini öngörmektedir. Seçilen vekilin, uzun süreyle erişilebilir olmaması durumunda soruşturmayı yürütenler, ya da mahkeme, başka bir avukat seçilmesini tavsiye edebilir, ya da kendileri şüpheliye vekil tayin ederler (Madde 48).
32. Şüphelinin sağır, dilsiz veya kör olması ya da fiziki veya akli yoksunluk nedeniyle kendini savunamayacak olması halinde vekil tayini zorunludur (Madde 49).
33. Yüksek Mahkeme, tarafları, talep etmeleri halinde, duruşma gününden ve zamanından haberdar eder. Tarafların duruşmaya gelmemesi, davanın görülmesine engel değildir (Madde 336).

KANUN

I. HÜKÜMETİN ÖN İTİRAZI

34. Hükümet, Av. Moskalenko ve Av. Preobrazhenskaya'nın başvuran adına gözlemlerini bildirme yetkisinin olmadığını savunmaktadır. Başvuranın vekaletnamedeki imzasının Av. Moskalenko ve Av. Preobrazhenskaya tarafından taklit edildiğini, ceza davası dosyasından temin ettikleri belgelerle ileri sürmüştür. Hükümete göre, başvuranın bu belgelerdeki imzası ile vekaletnamedeki imzası gözle görülebilecek şekilde farklıdır. Dahası hükümet, vekaletnamenin, usul hukukunun 53. maddesi uyarınca tutukluluk evi müdürü tarafından düzenlenmemesi sebebiyle geçersiz olduğunu iddia etmektedir. Vekaletnamenin ceza müdürünce düzenlenmesinin, imzanın geçerli sayılmasının kesin koşulu olduğu hükümetçe belirtilmektedir.
35. Başvuran vekaletnamedeki imzasının kendisine ait olduğunu ve Av. Moskalenko ve Av. Preobrazhenskaya'nın kendisini temsil edebilmeleri için, tarafınca verildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, hükümetin sunduğu belgelerdeki imzaların sahte olduğunu belirtmiştir.
36. Hükümetin, vekaletnamedeki imzanın başvuranın vekilleri tarafından atıldığı iddiasında mahkememiz, davanın her iki tarafının da aksi geçerli delillerle ispat edilmediği takdirde (bkz. Khudobin v. Rusya, No. 59696/00, 74, ECHR 2006) hüsn-ü niyetle hareket ettiğini varsaymaktadır. Başvuran, vekaletnamedeki imzanın kendisine ait olduğunu belirtmiş, bu da mahkememizin nazarında evrakta sahtekarlık şüphesini ortadan kaldırmıştır. Her halükarda, hükümet, başvurunun veya arz edilen belgelerin başvuran adına haberi olmaksızın yapıp yapılmadığına dair ikna edici delil sunamamıştır. Bu nedenle mahkeme, başvuranın imzaları arasındaki farklılıkları, kendi başına vekaletnamedeki imzanın gerçekliğinden şüphe edilecek yeterlilikte bulmamıştır. Bu nedenle mahkeme, başvuranın Av. Moskalenko ve Av. Preobrazhenskaya tarafından temsil edilme irade ve niyetinde olduğunu kabul etmektedir.
37. Şu ana dek hükümet, başvuranın cezaevi müdürü tarafından belgelenmesi gerektiğini ileri sürmüşse de, Mahkeme, mükerrer kereler hükmettiği üzere, hükümetin bu iddiasını yerinde bulmamaktadır. Bu konuda Mahkememizin 45 No'lu kuralı gereğince yazılı belge mahkemenin incelemesi için yeterli olup, herhangi bir izin ya da sertifikaya gerek yoktur. (Bkz. Khudobin v. Rusya, No. 59696/00, 73, ECHR 2006-...); Nosov v. Rusya (dec.), No. 30877/02,20 Ekim 2005; Moiseyev v. Rusya (dec.), No.62936/00, 9 Aralık 2004; ve Isayeva ve diğerleri v. Rusya (dec.), No. 57947/00, No. 57948/00, 19 Aralık 2002).
38. Mahkememiz, Av. Moskalenko ve Av. Preobrazhenskaya'nın başvuranı temsil yetkisine haiz oldukları kanaatine varmış ve hükümetin bu yöndeki itirazlarının reddedilmesine karar vermiştir.

II. SÖZLEŞME 'NİN 3. MADDESİNE AYKIRILIK İDDİASI

39. Başvuran, Sözleşmenin 2 ve 3. maddelerine dayanarak polis tarafından işkence gördüğü iddiasıyla mahkememize şikayette bulunmuştur. Ancak şimdiye dek veya şu an itibarı ile de hayati tehlike yaratacak bir durumun söz konusu olmadığı kanaatinde olduğumuzdan,

Sözleşmenin 2. maddesinin bu davaya uygulanabilmesi mümkün değildir. Mahkeme davayı 3. madde yönünden inceleyecek, şikayeti bu yönden dikkate alacaktır. Sözleşmenin 3. maddesi:

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.” demektedir.

40. Hükümet, başvuranın hiçbir zaman polis tarafından dövülmediğini, mevcut yaralanmaların komşularıyla tutuklama öncesinde girdiği kavgada alındığını iddia etmektedir.
41. Başvuran, polis tarafından tutuklandıktan sonra dövüldüğünü ibraz etmiştir. Buna dayanak olarak da 12 Mayıs 2001 tarihli sağlık raporunda yalnızca kafaya darbe teşhisi konmuşken, 18 Mayıs 2001 tarihli raporda ise göğse alınan darbenin tespit edilmiş olmasını göstermektedir.
42. Mahkememiz, işkenceye dair iddiaların uygun delillerle desteklenmesi, ispatı gerektiği kanaatinde. İddianın tespitinde kabul edilen temel ilke, makul şüphenin ötesinde delillerle iddianın ispatıdır. Ancak bu ispatın yeterince güçlü, açık çıkarımlar veya benzer çürütülmemiş ipuçları varsayımlardan çıkarılmış olgu kabul eder. (Bkz. Labita v. İtalya [GC], No. 26772/95, 121, ECHR 2000-IV). Bireyin polis nezaretine sağlıklı bir şekilde alınmasından sonra salıverildiğinde yaralanmış olması halinde, devlet bu yaralanmaların sebeplerini şüpheye mahal vermeyecek şekilde açıklamak zorundadır, aksi hal, Sözleşmenin 3. maddesine aykırılık kapsamında değerlendirilir. (Bkz. başka örneklerle birlikte, Selmouni v. Fransa [GC], No. 25803/94, 87, ECHR 1999-V).
43. Tekrar dava konusuna dönersek, mahkememiz, başvuranın tutuklanma öncesi komşularıyla kavgaya girdiğini tespit etmiştir. Komşuların ifadelerinde başvuranın bu kavga esnasında yaralandığını belirtmişlerdir. Sağlık raporları, başvuranın kafa ve göğsünde darp olduğunu tespit etmiştir. Başvuran da kafa yaralanmasının tutuklanmadan önce olduğunu kabul etmektedir. Göğsündeki yaralanmanın ise tutuklanmadan ancak birkaç gün sonraki sağlık raporlarında tespit edilmesinin, yaralanmanın polis gözetimindeyken işkenceye uğraması sebebiyle olduğunun göstergesi olduğunu belirtmektedir. Mahkememiz, başvuranın bu iddiasını yerinde bulmamaktadır. Başvuranın sunduğu dilekçe ve belgelerden açıkça tutuklanmasının ilk saatlerinde göğüs ağrısından şikayetçi olduğu (Bkz. prg. 9) malumdur. Bu nedenle yaralanmanın tutuklanmadan önce, kavga esnasında olma olasılığı mevcuttur. Mahkememiz, bu konuda makul şüpheye mahal vermeyecek derecede ikna olmamıştır.
44. Son olarak, Mahkememiz başvuranın işkence iddialarının yetkili otoritelerce yalnız ve ancak başvurudan sonra incelendiğini ve yaralanmaları ile ilgili açıklamaların yapıldığını (Bkz. prg. 17 ve 8) tespit etmiştir. Bu incelemelerin Sözleşmenin 3. maddesine aykırılığına dair herhangi bir delil mevcut değildir, başvuran yerel otoriteler ve incelemenin meşruluğu hakkında herhangi bir şikayette de bulunmamıştır.
45. Bu nedenle söz konusu işkence iddiası asılsız bulunmuş, Sözleşmenin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkralarına dayanılarak reddedilmiştir.

III. SÖZLEŞMENİN 6.1 VE 6.3 MADDELERİNE AYKIRILIK İDDİASI

46. Başvuru sahibi, Sözleşmenin 6. maddesine dayanarak kendisine işitme cihazı sağlanmadığı, tayin edilen vekiller Av. L ve Av. R temsil görevlerini yerine getirmekte etkisiz oldukları ve temyiz aşamasında hukuki vekil sağlanmadığı iddialarıyla şikayetçi olmuştur.

Sözleşmenin 6. maddesinin ilgili bölümleri aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

.....

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

.....

(c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;

A. KABUL EDİLEBİLİRLİK

47. Mahkememiz söz konusu başvurunun, Sözleşmenin 35. maddesinin 3. fıkrası uyarınca veya başka bir nedenle dayanaksız olmadığına hükmetmediğinden açılan davanın incelenmesi kabul edilmiştir.

HUKUKİ DAYANAKLAR

1. Tarafların İbrazları

48. Başvuran, mahkememize yaptığı ibrazlarla, duyma engeli nedeniyle yargılama sürecini duyma, takip etme ve anlama kabiliyetinin kısıtlandığını, yerel mahkemelerdeki yargılama ve temyiz aşamalarında işitme cihazı talebinin reddedildiğini, devlet tarafından tayin edilen savunma avukatları Avukat L. ve Av. R'nin savunmada pasif kaldıklarını ve işitme cihazı talebini desteklemediklerini belirtmiştir. Ayrıca temyiz aşamasında talep etmesine rağmen, kendisine avukat temin edilmediğini, bu aşamada yaptığı savunmada mahkemeden ilgili atılı suça uygulanacak kanun maddeleri konusunda farklı yaklaşım benimsemeleri yönünde geliştirdiği yasal argümanın oldukça karışık olmasına karşın hukuki destekten yoksun bırakılması ve duymada çektiği zorluk dolayısıyla savunma hakkının kısıtlandığını iddia etmektedir.

49. Rusya Hükümeti, başvuranın yargılama esnasında işitme cihazı talep etmediğini, ayrıca tayin edilen avukatlar Av. L ve Av. R'nin vekilliğiyle ilgili herhangi bir şikayette bulunmadığını, vekillerin davanın her aşamasında aktif rol alıp, tanık sorgulamalarına katılıp, sözlü savunmalarda bulduklarını belirtmektedir. Başvuran, hukuki temsilin neden yetersiz olduğu konusunda bir açıklama yapılmamıştır. Temyiz mahkemesi, başvuranın vekillerini duruşma günü ve zamanı konusunda bilgilendirmiştir ancak davaya katılıp katılmayacaklarını denetlemek durumunda değildir. Ceza

Kanununun 336. maddesi de, tarafların belirtilen günde duruşmada bulunmamalarının mahkemenin davayı incelemesine engel olmayacağını belirtmektedir (bkz. prg. 33).

2. Mahkemenin Değerlendirmesi

50. Mahkeme, öncelikle prensip olarak cezai kovuşturmayaya uğrayan bir kimsenin adil yargılanması ve ilk yargılamada mutlaka hazır bulunması gerektiği kanısındadır. Ancak, kişinin temyiz duruşmasında hazır bulunması konusunda aynı görüşte değildir. Her ne kadar temyiz merci davayı deliller ve kanunlar çerçevesinde görüşme konusunda tam yetkiliyse de, 6. madde (AİHS) davada hazır bulunma hakkını mutlak görmez. Bu noktada prensip, her davanın özel durumuna bakılması ve savunanın savunma hakkının ancak hazır bulunması halinde sağlanabileceği kanaatinin oluşmasıdır. (bkz. *Helmerts v. İsveç*, 29 Ekim 1991, Seri A No.212-A, syf. 15, 31-32; *Belzuik v. Polonya*, 25 Mart 1998, Rapor 1998-II, syf.570, 37; *Pobornikoff v. Avusturya*, No .28501/95, 24, 3 Ekim 2000; ve *Kucera v. Avusturya*, No. 40072/98, 25, 3 Ekim 2002).

51. Madde 6 kapsamında davalının etkili katılım unsuru yalnızca hazır bulunma halini değil, yargılama sürecini duyabilme ve takibi de kapsar. Bu haklar yargılamanın doğası gereğindedir ve ayrıca Sözleşmenin başka maddelerinden atıfla da bu yargıya ulaşılabilir. 6 maddenin 3. paragrafının c fıkkında “ Kendi kendini savunmak “ kavramına yer verilmiştir (bkz. *Barberà, Messegué ve Jabardo v. İspanya*, 6 Aralık 1988, Seri A No. 146, syf. 33-34 78; *Stanford v. Birleşik Krallık*, 23 Şubat 1994, Seri A No.282- A, syf.10-11, 26; ve *S.C. v. Birleşik Krallık*, No. 60958/00, 28 ECHR 2004-IV).

Bu kararlarda vurgulanan “etkili katılım” unsuru, davalının, yargılama usulünün doğasını anlayacak ve kendisi açısından doğurabileceği sonuçlarda kendisine uygulanabilecek cezai müeyyideyi de kapsar biçimde öngörebilecek olmasını ifade eder. Davalı, avukatlarına suça konu olay ve fiilleri kendi bakış açısıyla aktarabilmeli, aleyhine bulunduğu delil ya da ifadeleri gösterebilmeli, olaylar ve deliller konusunda onları bilgilendirebilmelidir. (bkz. örnek *Stanford v. Birleşik Krallık [GC]*, No.24888/94 85,89,90 ECHR 1999- IX; ve *S.C. v. Birleşik Krallık*, 29). Bazı davaların koşulları, etkin katılım sağlanması için Taraf Devletlerin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmesini gerektirebilir (bkz. *Liebreich v. Almanya (dec.)* No. 30443/03, 8 Ocak 2008).

52. Bunlarla ilgili olarak, özellikle davalının işitme engelli olduğu durumlarda, Komisyon bu durumu savcılık makamının görevini yapmasına bir engel olarak görmemiş ya da davalının engelinin olmasının adil yargılanmasına engel olacağı sonucuna varmamıştır. (bkz. *Roos v. İsveç*, No. 19598/92, 6 Nisan 1994 tarihli komisyon kararı). Roos davasında Komisyon, işitme cihazı kullanabildiğini ve hukuken temsil edildiğini, bu nedenle de yargılamayı duyabildiği ve takip edebildiği sonucuna varmıştır.

53. *Stanford v. Birleşik Krallık Davası*’nda mahkeme, davalının avukatının söylenen her şeyi duyabilmesi ve müvekkilinden gelen talimatlara tamamen vakıf olmasını, taktik bazlı nedenlerle davalının işitme engelinin 6 günlük yargılama sürecinde dile getirilmemesini göz önüne alarak; davalının yargılama salonunun akustiğindeki bozukluklar nedeniyle bazı delilleri duyamadığı ve bu nedenle hak ihlaline uğradığı iddiasını yerinde bulmamıştır. (Bkz. *Stanford v. Birleşik Krallık*, syf. 24-32)

54. Daha yeni tarihli Liebreich v. Almanya Davası'nda mahkeme, başvuranın, antidepresan ilacın etkisinde olması nedeniyle, temyiz duruşmasında aktif katılımında bulunmadığı yönündeki başvurusunu reddetmiştir. Mahkeme burada başvuranın avukat tarafından temsil edildiğini ve dolayısıyla yargılama süresince her türlü hukuki yardımı alabileceğini, ayrıca yargılama öncesinde Alman Mahkemesi'nce davalının yargılanmaya müsait olduğuna dair kendisine tedavi uygulayan doktordan rapor alındığını tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, yargılama kayıtlarını dinlemiş ve başvuranın yargılamaya aktif olarak katıldığı sonucuna varmıştır.
55. Aksi yönde bir karara Cuscani v. Birleşik Krallık Davası'nda varılmıştır. Bu davada başvuran İngilizcesinin yeterli olmaması nedeniyle davayı takip ve muhakeme edememiştir. Mahkeme İngiliz Mahkemeleri'nin başvuranın avukatının İngilizcesinin yeterli olduğuna dair beyanını esas almasını doğru bulmamıştır. Başvuranın, tercüman bulundurulmaksızın davaya katılımının aleyhine bir durum teşkil etmeyeceği, başvuranın yargılamaya katılımına ve takibine halel getirmeyeceğinden emin olma sorumluluğu Mahkememize göre yargılamayı yapan yargıcın sorumluluğundadır. Bu nedenle mahkeme hak ihlali olduğu kanaatine varmıştır.(bkz. Cuscani v. Birleşik Krallık, No.32771/96, 38-40, 24 Eylül 2002).
56. Mevcut davaya dönersek, Mahkememiz başvuranın işitme engelli olduğunu kabul etmektedir. Başvuranın kronik sensörinöral duyma bozukluğu (sinirsel sağırılık) olduğuna ilişkin sağlık raporu mahkememize sunulmuştur (bkz. prg. 30). Mahkeme, bu nedenle başvuranın işitme engeli olduğunu ve buna bağlı olarak yargılamayı takip yetisinin azaldığı konusunda ikna olmuştur. Hükümet bu duruma itiraz etmemektedir.
57. Başvuranın duyma zorluğuyla ilgili şikayetini yerel mahkemenin dikkatine sunup sunmadığı konusu taraflar arasında tartışmalıdır. Mahkememiz, her iki tarafın da iddialarını ispat etmek üzere işitme cihazı teminine ilişkin bir dilekçe ya da yargılama tutanağı sunmadığını tespit etmiştir. Bu durumda mahkememiz başvuranın işitme engeli ile ilgili durumunu yerel mahkemeye bildirmek için gerekli adımları atıp atmadığını bilememektedir. Ayrıca başvuranın kendisine sağlanan vekilin yeterli olup olmadığına dair beyanını içerir herhangi bir mahkeme tutanağını da sunamamış olması Mahkememizin bu konuda doğru bir tespit yapmasına engeldir.
58. Başvuran, işitme engelini olduğunu ve kendisine işitme cihazı sağlanması talebini içeren temyiz dilekçesinin bir nüshasını mahkememize tebliğ etmiş ve mahkememiz bunu göz önüne alarak temyiz mahkemesinin başvuranın durum ve taleplerinden haberdar olduğu kanısına varmıştır. Başvuran ilk derece mahkemesi tarafından cinayetle yargılanmış ve 18 yıl hapse mahkum edilmiştir. Başvuranın temyiz mahkemesine sunduğu deliller hem hukuki hem de fiili delilleri içermektedir. Başvuran mahkumiyet kararına itiraz etmiş, suça neden olan durumun yeniden ele alınarak cezasında indirim yapılmasını talep etmiştir. Bu nedenle, kendisinin kişisel olarak ve tam anlamıyla yargılamaya katılımının sağlanması kendisi açısından kritiktir. Bu gibi bir durumda temyiz mahkemesi adaleti sağlamak adına bilhassa dikkatli olmalı, davayı görüşmeye geçmeden önce başvuranın işitme engelini davaya etkili bir şekilde katılımına engel teşkil etmeyeceğinden emin olmalıdır. (Cuscani,~38 ve Vaudelle v. Fransa, No. 35683/97, ~59,ECHR 2001-I). Buna rağmen temyiz mahkemesi bu konuda bir adım atmamış, başvuranın engelini yargılama esnasında olan biteni

duymasına engel olup olmayacağı ya da işitme cihazının teminine ilişkin tıbbi uzman görüşüne başvurmamıştır.

59. Mahkememiz, ayrıca başvurana temyiz mahkemesinde vekil sağlanmaması hususunu da dikkate almaktadır. Bu dava, bu nedenle Roos, Stanford ve Liebreich davalarından (bkz. yukarıda) ayırdır. Bu davalarda başvurular hukuki vekillerince temsil edilmiş, Mahkememiz bu nedenle 6. maddenin 1 ve 3. fıkralarına aykırılık olmadığı yargısına varmıştır. Temyiz mahkemesi temyiz duruşmasından haberdar edilmiş vekillerin duruşmada hazır olmalarından sorumlu değildir, ancak adaletin sağlanması yargıcın sorumluluğundadır ve fiziksel engeli olan sanığa hukuki yardım sağlanması yerel hukuk gereğince de yargıca düşmektedir. Mahkememiz, Sözleşmenin 6. Maddesi 3c fıkrası uyarınca mahkemenin sanığa adaletin sağlanmasının gerekli olduğu hallerde kendiliğinden vekil tayin edilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. (bkz. Vaudelle, ~59 ve Padalov v. Bulgaristan, No. 54784/00 ~54 ve 55, 10 Ağustos 2006). Başvuranın işitme engelinin dava sürecine aktif katılımını engellediği göz önüne alındığında, adil bir yargılamanın yapılabilmesi için sanık başvuranın temyiz mahkemesindeki süreçte hukuki temsilcisinin sağlanması zorunluluğu kaçınılmazdır.

60. Yukarıdaki açıklamalar uyarınca mahkememiz, söz konusu davada AİHS'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına (6. maddenin 3. fıkrası ile birlikte değerlendirilerek) aykırılık olduğu kararına varmıştır.

IV. 6. MADDEYE DAYALI DİĞER AYKIRILIK İDDİALARI

61. Son olarak, başvuran, Sözleşmenin 6. maddesine dayanarak yerel mahkemenin çeşitli hukuki ihlallerle adil yargılanmasına engel ve mahkumiyetine sebep olduğunu ileri sürmüştür.

62. Yerel mahkemelerin hukuki ya da fiili hatalarını değerlendirmek AİHS tarafından korunan hak ya da özgürlükleri etkilemediği takdirde mahkememizin görevi değildir. (Bkz. Čekić ve diğerleri v. Hırvatistan, No. 15085/02, 9 Ekim 2003). Mahkememiz, başvuranın tüm şikayetlerini incelemiştir. Ancak eldeki mevcut deliller, bu şikayetlerin Sözleşme hükümlerince korunan hak ve özgürlüklere aykırılık teşkil edecek herhangi bir unsur içermediğini göstermiştir. Bu nedenle başvurunun bu kısımlarını dayanaksız bulunarak Sözleşmenin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesine karar verilmiştir.

V. 41. MADDEYE DAYALI BAŞVURU

63. Sözleşmenin 41. maddesi:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.” demektedir.

64. Başvuran buna dair bir delil sunmadığından mahkememiz kendisine herhangi bir tazminat ödenmesine gerek olmadığına hükmetmiştir.

BU NEDENLERLE MAHKEMEMİZ OY BİRLİĞİ İLE

1. Başvurana işitme cihazı sağlanmaması, tayin edilen vekilin yargılama esnasındaki yetersizliği ve temyiz duruşması esnasında başvurana vekil tayin edilmemesi yolundaki şikayetlerinin kabulüne, ileri sürülen diğer hususların reddine;
2. Başvurana işitme cihazı ve temyiz esnasında vekil tayin edilmemesinin Sözleşmenin 6. maddesinin 1. ve 3. fıkralarının ihlali olduğuna karar vermiştir.

Karar İngilizce verilmiş ve 14 Ekim 2008 tarihinde Mahkeme Usul Kurallarının 77/2 ve 3 gereğince yazıya geçirilmiştir.

Santiago Quesada
Sekreter

Josep Casadevall
Başkan